

humorjem. Seveda pri takih razmerah ni mogel potovanja tako izkoristiti, kakor bi ga, ako bi razumel jezik in poznal položaj in imel na razpolago več časa. Priznati se pa mora, da je dobro opazoval in njegove sodbe so domalega vedno dobro zadete. Novega nam sicer ne podaja ničesar, vendar je pre-

ODSTAVLJENI ŠAH

gledno sestavil in opisal, kar je videl in njegova knjiga bo dobrodošla marsikomu, ki želi bliže spoznati ruske stolice. S sabo na popotovanje je vzel nekaj zdravih nazorov, na podlagi katerih opisuje in presoja trezno in jasno. Predsodkov za ali proti Rusiji nima nobenih, rezultat njegovega opazovanja pa potrjuje že znane splošne sodbe o Rusiji. Semtertje se mu prigodi kakšna pomota. Tako n. pr. gre v Varšavi v uniatsko cerkev, najde tam popa in se prične z njim razgovarjati, pop ga pa takoj zapusti in neuljudno zbeži. Pisatelj ni vedel, da se cerkev samo še imenuje uniatska, v resnici je pa sedaj pravoslavna in je zadel na pravoslavnega popa. Ker je v Varšavi napetost med katoliško in pravoslavno duhovščino tako ostra, je pop v pisatelju slutil najbrže kakšnega skrivnega agenta rimskega papeža ali Bog vedi kaj.

Splošno pa lahko knjigo v resnici priporočamo vsem katoličanom, katere zanima sveta Rusija.

Dr. L. L.

09650

Angleška.

Racial problems in Hungary, By Scotus Viator, Author of „The future of Austria-Hungary“. With illustrations and a map. London. Archibald Constable and Co. L. T. D. 1908. Pag. XXVIII + 450. Price 16 net. — Že pred nekoliko meseci so slovaški listi naznanili, da znani angleški pisatelj, zgodovinar in politik B. W. Seton-Watson (psevdonim Scotus Viator) piše obširno knjigo o Slovaki. Knjiga je vobče presenetila po svoji krasni opremljenosti, bogati, temeljiti in resnični vsebini. Delo obsega tri predgovore,

21 poglavij, 19 prilog, bibliografijo in indeks, 42 ilustracij in narodopisni zemljevid Ogrske. Ilustracije iz življenja Slovakov so zares umetniška dela. Čitatelj tu najde podobo Andreja Kmety Hlinka, Juriga, Svetozara Hurbana Vajanskega, Štura, Kollárja i. dr. Delo je zgodovinsko-retrospektivno, aktualno in obsega pravo sliko sedanjega položaja Slovakov in hkrati perspektive v bodočnost. — Pisatelj, ki je že izdal knjigo: „The future of Austria-Hungary“ (knjiga je bila prevedena v nemščino od prof. K. Bröckhausena na Dunaju in je vzbudila mnogo šuma, hvale in kritike), piše v predgovoru najprej o vzrokih, ki so ga napotili k temu, da se je potegnil za nemažarske narodnosti na Ogrskem. Izpočetka je nameraval spisati zgodovino Avstro-Ogrske od dunajskega kongresa (l. 1814—1815), začevši do najnovejše dobe. A kmalu je spoznal, da brez temeljitega proučevanja narodnostnega vprašanja na Ogrskem ni mogoče pisati o zgodovini sedanjega političnega položaja in bodočnosti avstro-ogrške države. Pisatelj se je pri proučevanju avstrijskega narodnostnega vprašanja prepričal, da je narodnostno vprašanje

AHMED MIRZA
novi perzijski šah

Cislajtanije lažje in manj važno nego na Ogrskem. Viatorjeva knjiga se zato peča natančneje s Slovaki, ker je njihova usoda in borba za narodnost tipična za druge narode. Položaj Slovakov more biti zgled drugim nemažarskim narodnostim na Ogrskem, ki trpe največjo krivico ter zaslužijo pomoč in usmiljenje. Dalje pisatelj v predgovoru piše, da knjiga ni spisana

iz sovraštva do Mažarov. Namen pisateljev je bil predvsem, da opozori Angleže, da naj s svojimi simpatijami do sedanjega sistema mažarske vlade ne pomagajo uničevati avstro-ogrske monarhije; pisatelj hoče dokazati, da je mažarska svoboda bajka za vse ljudi, izvzemši Mažare same. Po uvodu piše avtor o stari zgodovini Slovakov, kratko in jasno riše reformacijo in nagli razvoj mažarske narodnosti. V 4. poglavju piše o slovaški književnosti in navaja nekoliko pesmi Kollárjevih v angleškem prevodu. Temeljito opisuje mažarizacijo Slovakov; najbolj bode čitatelja zanimala politična in književna zgodovina Slovakov od l. 1847. do l. 1908. Opisuje se tu boj prvih slovaških voditeljev za svobodo naroda in razvoj slovaškega jezika. Istotako zanimiva so poglavja o šolah, o preganjanju slovaških dijakov radi „panslavizma“ in o svobodi, pravzaprav nesvobodi tiska. Pisatelj pretresa vzroke konfiskacij in tiskovnih pravn, navaja statistične podatke, sodnijske listine, izreke sodnikov itd. Vrednost dela povečujejo posebni članki o slovaški

narodni umetnosti od Dušana Jurkoviča, o narodnem pesništvu od Hurbana Vajanskega in študijo o slovaških narodnih pesmih od Milana Licharda in dr. Kolíseka. — Scotus Viator je spretno in temeljito dokazal v tej knjigi svojo tezo, da so Mažari po svoji netolerantnosti in naravnost neumnem preganjanju nemažarskih narodnosti zaigrali simpatije vse Evrope ter si sami kopljejo grob. Mažari se večkrat pritožujejo da se o njihovih zadevah v Evropi pristransko piše, ker njihovega jezika v zahodnih krajih nihče ne razume in se vse informacije o njih zajemajo iz nemških virov. Še bolj opravičena je pritožba Slovakov in Rumuncev, katerih jezik in narodnost Mažari zatirajo, da Evropa o njihovem zatiranju ničesar ne ve. Viatorjeva knjiga, ki je spisana v svetovnem angleškem jeziku, ima veliko literarno in umetniško vrednost in bo gotovo povsod vzbujala ljubezen in sočutje do naroda, ki je bil dozdej od vsega sveta zapuščen. — Knjiga bode v kratkem izšla tudi v češkem in nemškem prevodu.

J. Štingl.

To in ono.

Platon Kosteki. Nedavno je umrl časnikar in pesnik Platon Kosteki, Poljak in Rusin v eni osebi, mož, ki je enako ljubil obe domovini. Kosteki je bil pesnik ki je svoj politični „credo“ izrazil v pesmi pod naslovom „Nasza molytwa“ s temi-le besedami:

„Wo imia Otca i Syna,
To nasza molytwa,
Jako Trojca, tak jedyna
Polszcza, Ruś i Lytwa.“

Porodil se je 2. julija l. 1832. pod Samborom kot sin rusinskega grško-katoliškega župnika. Gimnazijo je študiral v Sanoku, Somboru in Przemyslu in tri leta študiral v Lvovu pravoznanstvo; potem se je posvetil časnikarstvu. L. 1854. in 1855. je bil urednik rusinskega lista „Zarja Halycka“ in potem je bil član uredništva listov: „Dziennik Litewski“ — „Przegląd Powszechny“ — „Dziennik Polski“. L. 1869. je prevzel uredništvo „Gazete Narodowe“ in jo je uredoval do svoje smrti, torej 46 let. Radi članka, v katerem je zahteval učni poljski jezik na vseučilišču, je bil obsojen na dva meseca zapora. L. 1888. so njegovi čestilci obhajali tridesetletnico njegove časnikarske delavnosti, lani pa petinštiridesetletnico. Pesmi je Kosteki pisal v poljskem in rusinskem jeziku. Njegovi najboljši spisi so: „Pamięci Stanisława Moniuszki“. — „V zolotyj jubilej Josyfu Hnatu Kraszewskemu mnohaja leta“ — „W dwóhsetnąrocznicę odsiecz Wiednia“ in dr. L. 1881. je Kosteki dobil častno nagrado na Španskem za pesem, zloženo na čast Calderonu pod naslovom: „Na cześć Don Pedra Kalderona de la Barca“.

K. B. Venig. V Peterburgu je umrl sloviti profesor zgodovinske slikarske umetnosti Karel Bogdanovič Venig. Umrl je bil eden najbolj nadarjenih predstavitev takozvane „stare akademije“, ki je ob svojem času vzgojila veliko odličnih umetnikov. K. B. Venig se je porodil l. 1830. v Reveli. Slikarsko nadarjenost je kazal že v zgodnji mladosti, tako da je bil kot 14leten deček sprejet v akademijo umetnosti in v 22. letu je dobil prvo nagrado za sliko „Agar s

Ismailom v pustyni“. Potem se je po navadi ruskih umetnikov podal v Rim, kjer je proučeval renesančno epoko italške slikarske umetnosti. L. 1862. je bil za sliko „Angelj vozvzeščajut gibelj gorodu Sodomu“ imenovan za profesorja zgodovinske slikarske umetnosti na petersburški slikarski aka-

ŠAHOVA TELESNA STRAŽA

demiji; v tej službi je ostal do svoje smrti. Izmed njegovih imenitnih del se imenujemo: „Joann Groznyj i jeho mamka“, „Poslednja minuty Grigorja Otrenjeva“, „Russkaja děvushka“, „Bojarynja.“ Zadnje Venigovo delo je „Sokrat u Alkibiada“.